

Realizacja polityki otwartego dostępu w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w 2022 r.

RAPORT 2023

DR TOMASZ JANUS

UNIwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

DZIAŁ ROZWOJU NAUKI

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	2
Działania realizowane w UKSW.....	3
Otwarty dostęp w publikacjach.....	5
Zalecenia na 2023 r.	6
Załączniki	7

Przedstawiany raport jest kolejnym, który został przygotowany w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie zgodnie z § 2 ust. 6. Decyzji Nr 122/2021 Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 5 października 2021 r. w sprawie powołania Koordynatora ds. Otwartego Sytemu Nauki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie¹.

W raporcie za 2021 r. wyjaśniono w sposób syntetyczny zagadnienie otwartej nauki i szerzej otwartego dostępu. Wykazano także jak do obu kwestii podchodzą zarówno międzynarodowe, jak i krajowe instytucje finansujące badania naukowe. Zwrócono także uwagę na obowiązujące lub będące w formie przygotowania przepisy prawne dotyczące otwartego dostępu.

We wnioskach postawionych na zakończenie dokumentu pt. „Realizacja polityki otwartego dostępu w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w 2022 r.”, wykazano, że otwarty dostęp niesie za sobą nie tylko wiele korzyści dla rozwoju nauki i swobodnego przepływu wiedzy naukowej, ale zwrócono także uwagę, że coraz częściej staje się nie tyle jedną z możliwości publikowania wyników prac naukowych, co jedyną możliwością².

W obecnym raporcie skupiono się na wykazaniu działań związanych z otwartą nauką zrealizowanych w UKSW w 2022 r. oraz działań, które są planowane do realizacji w najbliższym czasie.

¹ Patrz: *Decyzja Nr 122/2021 Rektora Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 5 października 2021 r. w sprawie powołania Koordynatora ds. Otwartego Sytemu Nauki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie*. <https://monitor.uksw.edu.pl/docs/6178> (dostęp na dzień: 31.03.2023 r.)

² Patrz: *Realizacja polityki otwartego dostępu w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w 2022 r.* https://bbn.uksw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/14/2022/10/raport_Realizacja_polityki_otwartego_dostepu_w_Uniwersytecie_Kardynala_Stefana_Wyszynskiego_w_Warszawie_w_2021_r.pdf (dostęp na dzień: 31.03.2023 r.)

Od czasu przedstawienia raportu za 2021 r.³ w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie realizowane były następujące działania związane z otwartym dostępem:

1. Przygotowanie przez Koordynatora ds. Otwartego Systemu Nauki propozycji treści Instytucjonalnej polityki otwartości w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (Załącznik 1).

Wypracowany dokument stanowi punkt wyjścia do stworzenia w UKSW jednolitej i spójnej dla wszystkich prac badawczych polityki otwartego dostępu. Polityka ta obejmować ma wszystkie utwory naukowe wytworzone przez studentów, doktorantów i pracowników Uczelni. Jednocześnie zaplanowano uwzględnienie w niej także danych badawczych.

Propozycja Instytucjonalnej polityki otwartości w UKSW będzie konsultowana ze społecznością akademicką UKSW. Ma to pozwolić na wypracowanie wspólnej wersji Instytucjonalnej polityki otwartości, która spotka się z przychylnością wszystkich osób związanych z UKSW.

2. Uwzględnienie w Uchwale Nr 45/2022 Senatu Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z dnia 19 maja 2022 r. w sprawie Strategii Rozwoju Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie 2022 – 2025⁴ kwestii otwartego dostępu.

W punkcie 6.1.4. Cel operacyjny 4 Strategii Rozwoju UKSW 2022-2025 czytamy:

Wysoka jakość prowadzonych badań naukowych i wpływ ich wyników na środowisko naukowe winny się także rozwijać poprzez wprowadzenie idei otwartego dostępu do publikacji naukowych i danych badawczych⁵.

³ Tamże.

⁴ Patrz: <https://monitor.uksw.edu.pl/docs/6485> (dostęp na dzień: 31.03.2023 r.)

⁵ Tamże. s. 13 (dostęp na dzień: 31.03.2023 r.)

Realizacji tego celu służyć ma przede wszystkim działanie 5:

Wprowadzenie polityki otwartego dostępu – szybsze włączanie wyników badań do międzynarodowego obiegu informacji naukowych.

3. Organizowanie przez Biuro ds. Badan Naukowych szkoleń dla pracowników i doktorantów UKSW z zarządzania danymi badawczymi.

Szkolenia organizowane są cyklicznie⁶, a udział w nich jest bezpłatny. Celem szkoleń jest przekazanie wiedzy dotyczącej zarządzania danymi badawczymi oraz wypracowanie u doktorantów i pracowników Uczelni praktycznych umiejętności związanych z danymi badawczymi i otwartym dostępem.

4. Udział przedstawiciela Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w badaniu pt. „Analiza stanu otwartej nauki w Polsce”.

Badanie realizowane było przez Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy (OPI PIB) na zlecenie Ministerstwa Edukacji i Nauki. Jego celem było pozyskanie informacji pozwalających na wielowymiarową ocenę skali zaangażowania podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce w działania związane z otwartą nauką w latach 2017–2021.

5. Realizacja obowiązków związanych z otwartym dostępem, narzucanych przez zewnętrzne instytucje finansujące badania naukowe.

Stosując się do zapisów umów na finansowanie i realizację badań naukowych zawartych z m.in. Narodowym Centrum Nauki i Ministerstwem Edukacji i Nauki, wyniki realizowanych grantów publikowane są w otwartym dostępie. Gdy wymagają tego umowy – publikacje przekazywane są także do wskazanych repozytoriów (np. POLONA).

⁶ Patrz: <https://bbn.uksw.edu.pl/zarzadzanie-danymi-badawczymi-bezplatny-kurs/> (dostęp na dzień: 31.03.2023 r.) <https://bbn.uksw.edu.pl/zarzadzanie-danymi-badawczymi-bezplatny-kurs-edycja-jesien-2022/> (dostęp na dzień: 31.03.2023 r.) <https://bbn.uksw.edu.pl/zarzadzanie-danymi-badawczymi-bezplatny-kurs-edycja-wiosna-2023/> (dostęp na dzień: 31.03.2023 r.)

W raporcie za 2021 r. wykazano, że politykę otwartego dostępu przyjęły niemal wszystkie czasopisma naukowe wydawane przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie⁷. Przytłaczająca większość publikowanych w nich artykułów naukowych jest więc dostępna w otwartym dostępie.

Pewne światło na procentowy odsetek publikacji naukowych afiliowanych do UKSW i wydawanych w otwartym dostępie dostarczają dane zgromadzone w bazach danych.

Zgodnie z danymi w Polskiej Bibliografii Naukowej (<https://pbn.nauka.gov.pl/>) publikacje w otwartym dostępie osób związanych z UKSW stanowiły następujący odsetek wszystkich publikacji.

- 2020 – 29%;
- 2021 – 32%;
- 2022 – 30%.

Dane z prowadzonej w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie Bazy Wiedzy UKSW (<https://bazawiedzy.uksw.edu.pl/>) wskazują zaś, że publikacje w otwartym dostępie stanowiły ok. 17,13% wszystkich publikacji (1 733 z 10 113)⁸.

⁷ Realizacja polityki otwartego... dz. Cyt.

⁸ Stan na dzień 30.03.2023 r. Konieczne jest zwrócenie uwagi, że Baza Wiedzy UKSW jest obecnie na etapie tworzenia i nie zawiera jeszcze wszystkich publikacji wytworzonych przez osoby związane z UKSW.

Przedstawione powyżej informacje, pozwalają na stwierdzenie, że choć w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie podejmowanych jest wiele działań i aktywności mających na celu upowszechnienie idei otwartego dostępu, to publikacje wydawane w takim trybie stanowią nadal mniejszość prac naukowców UKSW.

W związku z tym jako konieczne jawi się zintensyfikowanie prac na wprowadzeniem Instytucjonalnej polityki otwartości w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, jako aktu prawnego obowiązującego osoby związane z UKSW.

Jakkolwiek przykłady Narodowego Centrum Nauki oraz Komisji Europejskiej⁹ pokazują, że wprowadzenie obowiązku stosowania otwartego dostępu, przynosi najszybszy przyrost liczby publikacji w otwartym dostępie, to wskazane jest by wprowadzanie Instytucjonalnej polityki otwartości w UKSW poprzedzone zostało konsultacjami z szeroko rozumianym środowiskiem akademickim UKSW. Pozwoli to uniknąć postrzegania otwartego dostępu jako narzuconego obowiązku i zwiększy poziom akceptacji dla takiego rozwiązania.

⁹ Patrz: Realizacja polityki otwartego... dz. cyt. s. 14-20.

- **Załącznik 1** – Instytucjonalna polityka otwartości w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (projekt)